

УДК 619:616.995.132:636.598
© 2017

Єресько В. І., аспірант

(науковий керівник – доктор ветеринарних наук, професор В. О. Євстаф'єва)

Коваленко В. О., аспірант

(науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор Т. М. Лозинська)

Полтавська державна аграрна академія

КАПІЛЯРІОЗ У СКЛАДІ МІКСТІНВАЗІЙ ТРАВНОГО КАНАЛУ ГУСЕЙ

Рецензент – кандидат ветеринарних наук О. В. Кручиненко

У статті наведені результати проведених досліджень щодо перебігу капіляріозу у складі мікстінвазій травного каналу гусей на території господарств Полтавської області. Встановлено, що співчленами паразитоценозу гусей разом зі збудником капіляріозу можуть бути нематоди, цестоди та найпростіші організми. Капілярії частіше реєструються у комбінації з двома (62,9 %) і трьома (27,5 %) видами паразитів у вигляді капіляріозно-гангулетеракозної, капіляріозно-амідостомозної та капіляріозно-еймеріозної асоціативних інвазій. Капіляріозну моноінвазію копроскопічно діагностовано у 25,6 % хворої на капіляріоз птиці.

Ключові слова: капіляріоз, гуси, мікстінвазії, гельмінтози, протозоози, травний канал, екстенсивність інвазії.

Постановка проблеми. Відомо, що птахівництво є однією з найдинамічніших галузей тваринництва в Україні та в низці країн світу. Його розвиток сприяє швидкому нарощуванню різноманітних продуктів харчування і значному підйому економічного базису населення середнього й низького достатку в аграрному секторі. Одне з чільних місць у цій галузі займає водоплавна птиця, зокрема гуси [2, 5, 7].

Зацікавленість багатьох виробників світу галуззю гусівництва можна пояснити тим, що гуси на відміну від іншої сільськогосподарської птиці є найменш вибагливими до умов вирощування та утримання, до того ж, для них характерною є скоростиглість, здатність фуражувати на пасовиськах і водоймах, давати широкий асортимент продукції, причому не тільки для харчової промисловості (жир, м'ясо, печінку), але й для парфумерної, фармацевтичної і легкої [6, 10].

Основою розвитку даної галузі є створення здорових стад птахів. Однак інвазійні хвороби водоплавної птиці досить поширені й завдають значних економічних збитків як невеликим приватними господарствам, так і великим – за промислового розведення. Внаслідок гельмінтозів молодняк відстає в рості та розвитку, знижується

вгодюваність дорослих птахів, яйценосність, племінна цінність гусей [1, 11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Дослідженнями поширення інвазійних хвороб птиці займалися багато вчених різних країн світу. Встановлено, що в структурі хвороб домашньої та дикої птиці значну питому вагу займають гельмінтози. Науковці доводять, що в організмі птиці можуть одночасно паразитувати трематоди, цестоди, нематоди, найпростіші організми, кліщі, комахи, які викликають асоціативні інвазії [3, 12].

Так, у господарствах Республіки Башкортостан найчастіше упродовж року в гусей реєстрували асоціативні інвазії (71,9 %), ніж моноінвазії (28,1 %) [9].

Згідно з даними І. І. Коваленко та ін. (1999) у Дніпропетровській області особливо великих збитків господарству з вирощування гусей завдала змішана цестодозно-нематодозна інвазія. Із цестодозів у птиці найчастіше реєстрували гіменолепідози та дрепанідотеніоз, із нематодозів – капіляріоз, гангулетеракоз та амідостомоз (ЕІ – 100 %) [8].

Водночас Г. В. Заїкіна та Т. В. Маршалкіна (2015) дослідили, що на території птахогосподарств центрального регіону України крім моноінвазій, встановлювали асоціативні гельмінтозно-протозойні та змішані гельмінтозні інвазії. У гусей зареєстровано аскаридіозно-капіляріозну, аскаридіозно-капіляріозно-гангулетеракідозну, аскаридіозно-капіляріозно-томінксозно-еймеріозну та аскаридіозно-томінксозну інвазії [4].

У зв'язку з цим, **метою роботи** було визначення особливостей перебігу капіляріозу у складі мікстінвазій травного каналу гусей на території Полтавської області.

У завдання досліджень входило встановити екстенсивність капіляріозної моноінвазії та у складі мікстінвазій гусей; визначити основних співчленів асоціативних інвазій гусей.

Матеріали і методи досліджень. Дослідження проводилися упродовж 2016–2017 рр. на базі наукової лабораторії кафедри паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи Полтавської державної аграрної академії та в умовах птахових підприємств, фермерських і одноосібних селянських господарств Полтавської області.

Під час паразитологічного обстеження поголів'я основними показниками ураження гусей збудниками гельмінтозів та протозоозів були екстенсивність та інтенсивність інвазії (ЕІ та І). Гельмінтооскопію проб посліду проводили за методом В. Н. Трача, вираховували кількість яєць у 1 г посліду птиці. Визначення видової належності яєць паразитів проводили за допомогою атласів диференціальної діагностики гельмінтозів А. А. Черепанова (1999). Всього досліджено 2486 проб посліду.

Результати досліджень. За результатами паразитологічних копрооскопічних досліджень встановлено, що капіляріоз є поширеною нематодозною інвазією гусей на території господарств Полтавської області. Середня екстенсив-

ність капіляріозної інвазії становила 28,7 %.

З'ясовано, що капіляріоз гусей частіше перебігав у складі мікстинвазій травного каналу гусей (74,4 %). Рідше реєстрували капіляріозну моноінвазію (25,6 %) (рис. 1).

Переважно встановлювали дво- (62,9 %) та трикомпонентні (27,5 %) паразитоценози, де капілярії були компонентом асоціації паразитів. Менший відсоток припадав на асоціативні інвазії, які склалися з чотирьох (7,3 %) та п'яти (2,3 %) збудників інвазійних хвороб (рис. 2).

З двокомпонентних мікстинвазій найчастіше діагностували капіляріозно-гангулетеракозну (26,9 %), капіляріозно-амідостомозну (17,7 %) та капіляріозно-еймеріозну (10,7 %). Менш поширеними були капіляріозно-трихостронгільзна (5,8 %) та капіляріозно-цестодозна (1,7 %) інвазії.

З трикомпонентних встановлювали асоціації капілярій, цестод, еймерій, *Amidostomum anseris*, *Ganguleterakis dispar*, *Trichostrongylus tenuis* у різних комбінаціях. Екстенсивність інвазій коливалася в межах від 0,4 до 8,9 %.

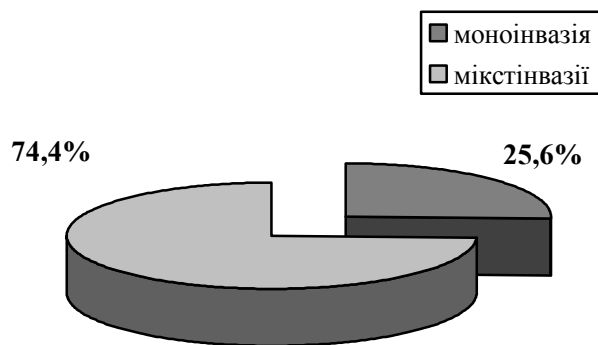

Рис. 1. Відсоткове співвідношення капіляріозної моноінвазії та у складі мікст інвазій травного каналу гусей

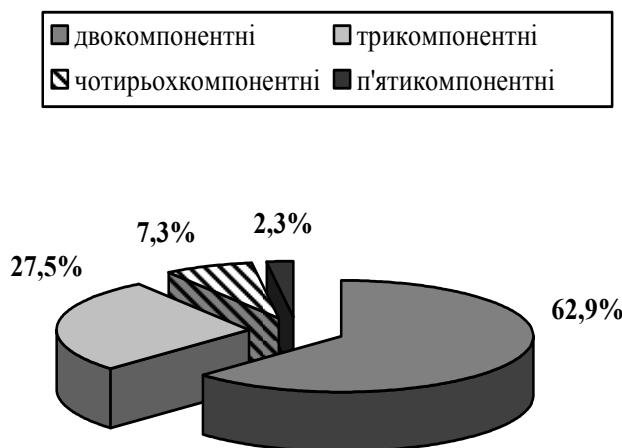

Рис. 2. Капіляріоз у складі мікстинвазій травного каналу гусей

Чотирикомпонентні асоціації були представлені капіляріозно-гангулетеракозно-амідостомозно-еймеріозною (3,6%), капіляріозно-гангулетеракозно-амідостомозно-трихостронгільозною (2,1%), капіляріозно-гангулетеракозно-амідостомозно-цестодозною (0,8%), капіляріозно-амідостомозно-еймеріозно-трихостронгільозною (0,8%) та капіляріозно-амідостомозно-еймеріозно-цестодозною (0,2%) інвазіями.

П'ятикомпонентні мікстінвазії діагностували лише у 2,3% хворих на капіляріоз гусей. Вони склалися з капілярій та *G. dispar*, *A. anseris*, *T. tenuis*, *Eimeria* spp. (1,5%), *G. dispar*, *A. Anseris*, *Eimeria* spp., цестод (0,6%), а також *A. anseris*, *Eimeria* spp., *T. tenuis*, цестод (0,2%).

Отже, капіляріоз гусей є поширеною інвазією гусей на території Полтавської області, яка частіше перебігає у складі мікстінвазій травного каналу птиці разом із нематодозами, цестодоза-

ми та протозоозами.

Висновки:

1. Встановлено, що в умовах птахогосподарств Полтавської області капіляріоз у 74,4% інвазованих гусей перебігає у складі мікстінвазій травного каналу птиці.

2. *Capillaria* spp. найчастіше реєструються у комбінації з двома (62,9%) та трьома (27,5%) видами паразитів.

3. Основними співчленами мікстінвазій є *Ganguleterakis dispar* (56,9%) та *Amidostomum anseris* (39,2%).

Перспективи подальшої роботи в цьому напрямі. Перспективами подальших досліджень є визначення ефективності сучасних антигельмінтних препаратів за капіляріозу гусей, а також економічне обґрунтування доцільності їх застосування.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Апатенко В. М. Морфофункціональні параметри при паразитоценозах / В. М. Апатенко // Вісник Сумського національного аграрного університету. – Суми, 2006. – Вип. 7 (17). – С. 8–11.

2. Вертійчук А. І. Шляхи подальшого розвитку птахівництва в Україні / А. І. Вертійчук // Ефективне птахівництво. – 2008. – №11 (47). – С. 3–5.

3. Забашта А. П. Смешанные паразитозы кур в условиях Кубани / А. П. Забашта // Ветеринария сельскохозяйственных животных. – 2008. – №3. – С. 35–36.

4. Заїкіна Г. В. Епізоотична ситуація щодо шлунково-кишкових інвазій сільськогосподарської птиці центрального регіону України / Г. В. Заїкіна, Т. В. Маршалкіна // Ветеринарна медицина України. – 2015. – №5. – С. 13–15.

5. Івко І. І. Шляхи підвищення ефективності вітчизняного гусівництва / І. І. Івко, О. В. Рябініна, О. В. Мельник // Ефективне птахівництво. – 2010. – №11 (71). – С. 33–40.

6. Карпов В. С. Разведение гусей / В. С. Карпов // Фермерське господарство. – 2011. – №18. – С. 22.

7. Кирилюк О. Ф. Розвиток ринку продукції птахівництва / О. Ф. Кирилюк // Вісник аграрної науки. – 2012. – №8 (12). – С. 80–82.

8. Оздоровлення гусівничого господарства від гельмінтозів / [Коваленко І. І., Сентюрин В. А., Ставрат Н. М. та ін.] // Ветеринарна медицина України. – 1999. – №6. – С. 28.

9. Мухаметшин И. А. Смешанные инвазии гусей и кур в хозяйствах Предуралья Республики Башкортостан : автореф. дис. ... к.б.н. : 03.00.19 / И. А. Мухаметшин. – Уфа, 2004. – 22 с.

10. Хвостик В. П. Перспективні напрями ведення гусівництва / В. П. Хвостик // Сучасні аграрні технології. – 2013. – №8. – С. 62–69.

11. Borgsteede F. H. M. Species of the nematode genus *Amidostomum* Railliet and Henry, 1909 in aquatic birds in the Netherlands / F. H. M. Borgsteede, K. M. Kavetska, P. E. F. Zoun // Helminthologia, 2006. – Vol. 43 (2). – P. 98–102.

12. Veterinärmedizinische Parasitologie / [Rommel M., Kutzer E., Korting W. et al]. – Berlin : Parey Buchverlag, 2000. – S. 673–760.